מאי עמא דבר. היאך נוהגים. וכבר נהגו לברך בתחלה שהכל ולבסוף בורא נפשות רבות והסכרונן על כל מה שברא:

הדרן עלך כיצד מברכין

שלשה שאכלו וכו' לזמן. להזמון יחד לברוך ברכה בלשון רבים כגון נברך: **שנעלם פרומפו.** קס"ד (ה) תרומת מעשר שלו שעל הלוי להפרישׁ: **מעשר שני שנפדה.** להתירו באכילה חוץ לירושלים ואת פדיונו יעלה לירושלים ויאכל: **והשמש.** שמשמש בסעודה ואכל עמהם כדי להטעים עמהם לזמון. וכבר הני מלטעיה לשמעינן אע"ג דדמו לאיסור אין כאן ברכה בעבירה כדמפרש ואזיל בגמרא(ו): **עד כמה מזמנין.** כמה יאכל עמהם ויתחייב עמהם בזימון ונפקא מינה להוציאם ידי חובתן אם יתנו לו הכוס לברך: **גמ' מה"מ.** דשלשה רמיז לברכת לירוף: **גדלו לה' אתי.** הרי שלשה. וכן לקרא הכי גודל ואיתי אומר לשנים: **אינו רשאין ליחלק.** ולברך כל אחד לעצמו דמפקעי לה לתורת זמון: **שלשה אין שנים לא.** ה"פ דמדקתני אין רשאין ליחלק שמע מינה דשלשה מזמנין שנים אין מזמנין ואפילו רצו דאי אמרת שנים נמי אם רצו מזמנין אמאי אין האחד רשאי ליחלק ליחל הוא ולא מפקעת ברכת זמון בהכי ותמנו השנים: **שאני הכא דרוקבעו בחובה מעיקרא.** ואי אזיל הוא מפקעת להו חובה וקמו להו ברשות וגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה(ז): **אוכל עמהם.** אין כאן גאוה דניחא להו דמייתי להו לידי זמון. ואי שנים מזמנין אמאי ניחא להו בלאו דידיה נמי אי בעו מזמני: דניחא

דחנקתיה אומצא. ודוקא מיס שאין לו הנאה מי אם לשמות מיס לגמלו והנאה דחנקתיה אומצא אין זה נחשב הנאה אבל שאר משקים שבעולם הגוף נהנה מהן בכל ענין מברך ואפילו חנקתיה אומצא כדאמרינן לעיל (דף לו.) ואע"ג דלרפואה אתי בעי ברוכי וכך עמרם(א) פירש דדוקא לפניו לא בעי ברוכי אבל לאחריו מייב ורבינו משה פירש דלא היא דהואיל ואינו נהנה אפילו לאחריו לא בעי ברכה:

רבי טרפון אומר בורא נפשות רבות וכו'. פירוש לפניו ופוק חזי מאי עמא דבר והנה נהגו העולם לברך לאחריו אבל לא מצינו לפרש דפליגי בלאחריו דתנא קמא סבר דמברך לפניו ולא לאחריו ורבי טרפון סבר אף לאחריו יברך ברוך נפשות רבות דאם כן כי פריך לעיל מרב פפא דמברך (ליקט) [לסייעיה] ממלתיה דרבי טרפון שהוא תנא(ב):

הדרן עלך כיצד מברכין

שלשה שאכלו כאחת. בירושלמי פריך הכא את אמרת אין רשאין ליחלק והכא את אמרת חייבים לזמן ועתה לכאורה אין זה קשה וכן לקמן (דף נ.) פריך תניא אדא זימנא שאין רשאין ליחלק היינו משום דחייבים לזמן ול"ג דהכי פריך הכא את אמרת דאין רשאין ליחלק דמשמע אם גמרו אכילתן יחד אינן רשאין ליחלק אבל האחד רשאי לגמור סעודתו ולברך קודם מברו וחייבין לזמן משמע דמוכח זימון עליהם ואינן רשאין לגמור סעודתן זה בלא זה ומשני שמואל כאן בתחלה כאן בסוף אחזו בתחלה ואחזו בסוף פליגי בה תרי אמוראי חד אמר נתנו דעתם לאכול זהו בתחלה אכלו כזית זהו בסוף וחד אמר אכלו כזית זהו בתחלה נתנו דעתם לאכול זהו בסוף וכל אלפס תופס דרך ירלאשון עיקר וה"פ נתנו דעתם לאכול כלומר שהתחילו מתחלה לאכול ביחד זהו בתחלה אז ולא חוכת זימון עליהם אכלו כזית זהו בסוף כלומר אם האחד התחיל קודם מברו בכזית אז ולא אם גמרו סעודתם יחד חייבים לזמן אבל רשאין לגמור זה בלא זה ולכך ושאינלים ופריך פשיטא ומשני לא לריכא לף על גב דכהן אוכל תרומה וישראל חולין אלמא לף על גב דתרומה אסורה לישראל אחרי שהכהן יכול לברך עם ישראל לאכול בחולין מצטרפין לזמון והכא נמי הי דחד מנייהו אכל טבל דאין רשאי לאחרים אמאי אינן מזמנין ויש לומר דאכילת טבל לאו שמה אכילה דלא חזיא לף לכהן אבל תרומה לכל הפחות רשאיה לכהן האוכלה ויהוא הדין אם אכלו שלשתן טבל דאין חייבים לזמן כדאמרינן (נכ"ק פ"ע דל"ד) הרי שגזל אבה חטין ועשאה ואפאה ואכלה ומברך עליהן אינו מברך אלא מנאן כיה אומר רבינו יהודה דשלשה שאכלו האחד היה מודר הנאה מן השנים והוא אוכל משלו יכול להצטרף עמהם לזימון דהרי אינו רשאי ליחלק אבל עמהם הם רשאים לאכול עמו וכן לענין המזהר מפת של נכרי אבל אם שלשתן מודרין הנאה זה מזה אין מצטרפין אע"פ שיכולים לשאול על נדרם דהשתא מיהא לא אתאילו: **בקולו** של משה. וא"ת היכי מייתי ראיה ממשה והא צריך לאתויי דמשה היה מתרגם ולא היה מרים קולו יותר מהקב"ה שהיה קולא והוא מביא שהקב"ה היה קולא ומשה היה מתרגם ופירש רב אלפס בקולו של משה מתמתא משה בכל כחו היה עונה כדי להשמיע קולו לכל העם אבל הקב"ה לא היה צריך להרים קולו שהרי לא היה מדבר אלא למשה לבד ואפילו הכי היה מגביה קולו כדי שלא יהא קולו של משה המתרגם רם יותר מקולו של הקב"ה שהיה קולא: **אם** רצו לזמן אין מזמנין. פירש"י וכן לענין המוציא ושאר ברכות אין האחד מברך להוציא חברו לגבי הא דאמר אביי נקטינן שנים שאכלו כאחת מצוה ליחלק ולברך כל אחד לעצמו בין ברכת המוציא בין ברכת המזון לשון רש"י לקמן ולא נהירא דלעיל פרק כיצד מברכין (דף לט.) בעובדא דבר קפרא נתן בר קפרא רשות לאחד לברך ושנים הוו התם ועוד אי הוו שלשה התם לא היו שם אלא פירות וכן נמי אמרינן לקמן (דף נב.) דעל המאור אחד מברך לבונן ע"כ נ"ל דבברכה ראשונה מוציאין זה את זה שנים לכ"ע והטעם הואיל ויושבין לאכול יחד דעתן לברך ואחד מברך להוציא חברו אבל בברכה של סוף סעודה שמתלקין זה מזה צריך לברך כל אחד לעצמו ויש מתרלים דיש חלוק בין ברכת המוציא דלא הוא כי אם דרבנן ע"כ מוציאין זה את זה אבל בבהמ"ז שהיא מדאורייתא לשם התחירו(ג):

שלשה שאכלו באחד אין רשאין ליחלק. מפרש"י אמאי אין רשאין ליחלק האחד מפני השנים כיון דב' נמי מזמנין ליחל הוא והא לא מיפק' ברכת זמון מיתה דילמא טעמא דאין רשאין ליחלק משום דיפטרו לגליגי מברכת הזמון וגם הוא אין לו להפקיע ממנו ברכת הזמון וי"ל דעיקר פרכתו מ"מ דקתני ד' אין רשאין ליחלק אע"ג דאיכא שנים מכאן וב' מכאן והוי כמו וכו' וכה"ג תמצא בהרבה מקומות ותיתה לא"כ אמאי לא מקשי מן הסיפא בהדיא ע"כ פירש רבינו יהודה דודאי פריך מרישא וה"ק דליכא למימר דמשום היחיד קאמר דא"כ ה"ל למימר אין היחיד רשאי ליחלק ג"כ אין אחד מהם רשאי ליחלק אבל מדקתני אין רשאין ליחלק משמע מכלהו פקע זמון אם נסתלק אחד מהם: והא

דחנקתיה אומצא אומצא: רבי טרפון אומר בורא נפשות רבות וחסרונן: אמר ליה רבא בר רב חנן לאביי ואמרי לה לרב יוסף הלכתא מאי אמר ליה פוק חזי מאי עמא דבר:

הדרן עלך כיצד מברכין

שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן אבל דמאי ומעשר ראשון שנטלה תרומתו מעשר שני והקדש שנפדו והשמש שאכל כזית והכותי מזמנין עליו אכל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו והשמש שאכל פחות מכזית והנכרי אין מזמנין עליו נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהן עד כמה מזמנין עד כזית ר' יהודה אומר עד כביצה: **גמ'** מה"מ אמר רב אסי דאמר קרא גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו רבי אבהו אמר מהכא כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו אמר רב חנן בר אבא מנין לעונה אמן שלא יגביה קולו יותר מן המברך שנאמר גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו אמר ר' שמעון בן פזי מנין שאין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא שנאמר משה ידבר והאלהים יעננו בקול שאין תלמוד לומר בקול ומה תלמוד לומר בקולו של משה תניא נמי הכי אין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא ואם אי אפשר למתרגם להגביה קולו כנגד הקורא ימעך הקורא קולו ויקרא: אתמר שנים שאכלו כאחת פליגי רב ורבי יוחנן חד אמר אם רצו לזמן מזמנין וחד אמר אם רצו לזמן אין מזמנין תנן שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן שלשה אין שנים לא התם חובה הכא רשות תא שמע שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן ואין רשאין ליחלק שלשה אין שנים לא שאני התם דקבעו להו בחובה מעיקרא תא שמע השמש שהיה משמש על השנים הרי זה אוכל עמהם אע"פ שלא נתנו לו רשות היה משמש על השלשה הרי זה אינו אוכל עמהם אלא אם כן נתנו לו רשות שאני התם דניחא

אבל טבל אין מזמנין עליו. תימה דאמר בערכין (דף ד.) הכל מצטרפין לזמון כהנים ולוים וישראלים ופריך פשיטא ומשני לא לריכא לף על גב דכהן אוכל תרומה וישראל חולין אלמא לף על גב דתרומה אסורה לישראל אחרי שהכהן יכול לברך עם ישראל לאכול בחולין מצטרפין לזמון והכא נמי הי דחד מנייהו אכל טבל דאין רשאי לאחרים אמאי אינן מזמנין ויש לומר דאכילת טבל לאו שמה אכילה דלא חזיא לף לכהן אבל תרומה לכל הפחות רשאיה לכהן האוכלה ויהוא הדין אם אכלו שלשתן טבל דאין חייבים לזמן כדאמרינן (נכ"ק פ"ע דל"ד) הרי שגזל אבה חטין ועשאה ואפאה ואכלה ומברך עליהן אינו מברך אלא מנאן כיה אומר רבינו יהודה דשלשה שאכלו האחד היה מודר הנאה מן השנים והוא אוכל משלו יכול להצטרף עמהם לזימון דהרי אינו רשאי ליחלק אבל עמו וכן לענין המזהר מפת של נכרי אבל אם שלשתן מודרין הנאה זה מזה אין מצטרפין אע"פ שיכולים לשאול על נדרם דהשתא מיהא לא אתאילו: **בקולו** של משה. וא"ת היכי מייתי ראיה ממשה והא צריך לאתויי דמשה היה מתרגם ולא היה מרים קולו יותר מהקב"ה שהיה קולא והוא מביא שהקב"ה היה קולא ומשה היה מתרגם ופירש רב אלפס בקולו של משה מתמתא משה בכל כחו היה עונה כדי להשמיע קולו לכל העם אבל הקב"ה לא היה צריך להרים קולו שהרי לא היה מדבר אלא למשה לבד ואפילו הכי היה מגביה קולו כדי שלא יהא קולו של משה המתרגם רם יותר מקולו של הקב"ה שהיה קולא: **אם** רצו לזמן אין מזמנין. פירש"י וכן לענין המוציא ושאר ברכות אין האחד מברך להוציא חברו לגבי הא דאמר אביי נקטינן שנים שאכלו כאחת מצוה ליחלק ולברך כל אחד לעצמו בין ברכת המוציא בין ברכת המזון לשון רש"י לקמן ולא נהירא דלעיל פרק כיצד מברכין (דף לט.) בעובדא דבר קפרא נתן בר קפרא רשות לאחד לברך ושנים הוו התם ועוד אי הוו שלשה התם לא היו שם אלא פירות וכן נמי אמרינן לקמן (דף נב.) דעל המאור אחד מברך לבונן ע"כ נ"ל דבברכה ראשונה מוציאין זה את זה שנים לכ"ע והטעם הואיל ויושבין לאכול יחד דעתן לברך ואחד מברך להוציא חברו אבל בברכה של סוף סעודה שמתלקין זה מזה צריך לברך כל אחד לעצמו ויש מתרלים דיש חלוק בין ברכת המוציא דלא הוא כי אם דרבנן ע"כ מוציאין זה את זה אבל בבהמ"ז שהיא מדאורייתא לשם התחירו(ג):

שלשה שאכלו באחד אין רשאין ליחלק. מפרש"י אמאי אין רשאין ליחלק האחד מפני השנים כיון דב' נמי מזמנין ליחל הוא והא לא מיפק' ברכת זמון מיתה דילמא טעמא דאין רשאין ליחלק משום דיפטרו לגליגי מברכת הזמון וגם הוא אין לו להפקיע ממנו ברכת הזמון וי"ל דעיקר פרכתו מ"מ דקתני ד' אין רשאין ליחלק אע"ג דאיכא שנים מכאן וב' מכאן והוי כמו וכו' וכה"ג תמצא בהרבה מקומות ותיתה לא"כ אמאי לא מקשי מן הסיפא בהדיא ע"כ פירש רבינו יהודה דודאי פריך מרישא וה"ק דליכא למימר דמשום היחיד קאמר דא"כ ה"ל למימר אין היחיד רשאי ליחלק אבל מדקתני אין רשאין ליחלק משמע מכלהו פקע זמון אם נסתלק אחד מהם: והא

מסורת הש"ס

(ה) פירוכין יד:, כ) [פירוכין שם סמחים מ:. מעחות לט::], ג) [לקמן נ.], ד) סמחים מט: יומא פט: [ופר' חוס' לקמן מט: ד"ה מד מחם], ה) [ל"ל רבא כ"ל בסלמות פרשת ימחו], ו) [לקמן נ.], ו) [לקמן מז. מז:], ח) [ד"ה מד מחם], ט) [ופיין רש"י פירוכין יד: ד"ה ר"מ], י) [ל"ל מנסה רש"ל], כ) מן ה"ה מי' מד מלא מנאן רש"ל מ"ז ר"ל לון מקומו, ל) [ועמ"ש חוס' בסמיכות בכיאור הנרנרס כמולין קו. ד"ה וש"מ].

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה שנעלה מרומתו קס"ד. נ"ב נ"ל דמשום טיפא קמאר רש"י קס"ד וש"ל דף מ"ז ע"ב ול"ע שהוא ע"ש הה קלי לפיפא אגל מלא נעלה מרומתו וק"ל שוב לחיי בשנת דף קמ פרש"י נשם וכ"ש מרומה גדולה שבל יפחל לפרש וספריטו קודם וכו' פ"ש הה מאר כלן:

גליון הש"ם

חוס' ד"ה אכל מבל כו' **ואפאן ואכלן ומברך.** שם ליתם כן. מלא ומפלה הפרש מלה ומיכן ונ"ע: חוס' ד"ה **שלשה שאכלו כאחד אין רשאין** ליחלק כו' פסק אפיפא. כמין זה בחוס' ניטין דף פ' ע"ב חוס' ד"ה זו דברי ר"מ וש"נ:

מוסף תוספות

א. בחוס' ר"ש כתב, ראיתי כתוב בסדר ר' עמרם וכו' הכי שצר ר' פלטוי בר אביי וכו'. ב. בחוס' ר"ש כתוב, דה"ם ג' אין שנים לא וע"כ דשנים רשאים ליחלק אם רצו לזמן אין מזמנים דאי רצו לזמן מזמנים היה לו לשנות ג' שאכלו אין היחיד וכו' אלמא אם רצו לזמן השנים אין מזמנים.

מוסף רש"י

מאי עמא דבר. מה נהגו העם (עזרבין יד:). חז היא הכרכה לאחריהם: כמ"ש אלהינו מלך העולם בוצא נפשות רבות וחסרונם, מל כל מה שברא לחיות בהן נפש כל חי בא"ש מי השעלמים, פירוש על המקרה הזה כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי יחיה האדם (דברים ח ג) לומר הקב"ה ברא נפשות רבות וחסרים הרבה על כל המאכלים שברא לחיות בהן נפש כל חי, שאין חיין אם לא על המאכלים, כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם (פירוש רש"י פ' קמ. הפרדס עמ' קעט. מחז"ו פי' עאו).

הדרן עלך כיצד מברכין עד כמה מזמנין. מברכין על המזון לאחרי (ריטבא עם:) מו: שלשה שאכלו כאחת המנן חייבין לזמן ואין רשאין ליחלק (פסחים פט:). ואין רשאין ליחלק. ולאחריו לבו בזימון (לקמן נ.).

עין משפט
נר מצוה

קנב א (מיי' פ"ח מהל' ברכות הל' ח) טוש"ע חו"מ סימן רל סעיף ז:
א ב מיי' פ"ב שם הלכה ב סמג עשין מ' טוש"ע חו"מ סימן קנב סעיף ח:
ב ג מיי' פ"ח מהלכות ברכות הל' כ סמג שם: **ג** ד טוש"ע חו"מ סימן קנב סעיף ח:
ד ה טוש"ע שם סעיף ב:
ה ו מיי' שם הלכה יט סמג שם טוש"ע חו"מ סי' קנ סעיף ח:
ו ז מיי' פ"ב מהל' ברכות הלכה ז סמג שם טוש"ע חו"מ סימן קנב סעיף ד:
ז ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:
ח ט מיי' שם הלכה ח סמג שם טוש"ע חו"מ סי' קנ סעיף ח:
ט י מיי' פ"ח מהל' ברכות הלכה ג ופרי"ב מהל' תפלה הל' יא טוש"ע חו"מ סי' קמה סי"א ועוד ר"ל סי' רמו:
יא ל מיי' פ"ב מהלכות ברכות הלכה י סמג עשין מ' טוש"ע חו"מ סי' קנב סעיף ח:
יב מ טוש"ע שם וסי' קע סעיף כח:

תורה אור השלם

1. נַדְּלוּ לַיְ אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו: תהלים לד ד
2. כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ:
3. וְיָהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל: שמות יט יט

רבינו חננאל

ואסיקנה [הלכה בב]ברכות פוק חזי מאי עמא דב[ר]. הדרן עלך כיצד מברכין
סליק פ"ו לפ"ש
פרק שביעי
[אכל דמאי וכו'. ראה להלן מז. א ב. אכל טבל וכו'. טבל הוא שלא הורמה ממנו התרומה והמעשר]. וכתיב... כי שם [ה' אקרא הבו] הרי שלשה. [ומנין שאין המתרגם רשאין להגביה קולו יותר מן הקורא שנאמר] משה ידבר והאלהים יענני בקול בקולו] של משה. [ותניא כותיה דאין רשאין המתרגם להגביה קולו יותר מן הקורא] [אל' יס]עך הקורא קולו [ויקרא] ..... הענה אמן [לא יגביה קולו יותר] מן [הב]רך שנא' ונרוממה [שמו יחדיו]. איתמר שנים שאכלו רב [ור' יוחנן] חד אמ' אם רצו לזמן מזמנין. [חנך אמר] אפילו [אם ר]צו אין מזמנין ו[ש]לינן[ן] ו[ר]ינן ... ואסיקנא הפחים דר' יוחנן הוא דאמר אין מזמנין. וקיימא לן רב ור' יוחנן הלכה ר' יוחנן.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com